

ZAGADNIENIE 13

Szkoły narodowe

1) Terminologia, założenia kierunku, zasięg geograficzny

- a) cechy wspólne dla twórczości kompozytorów, reprezentujących kierunek narodowy w muzyce XIX w. (zainteresowanie folklorem własnego kraju, przejęcie elementów narodowych, nawiązywanie w tematyce dzieł do historii narodu, czerpanie z twórczości poetów narodowych, wprowadzanie wątków patriotycznych, przedstawianie postaci ludowych, ich zwyczajów, obrzędów, strojów ludowych; w muzyce: rytmy tańców ludowych i narodowych, melodie będące cytatami lub stylizacją melodii ludowych, skale modalne, np. lidyjska, maniery wykonawcze, np. tempo rubato, rodzaj zdobnictwa, artykulacji etc., instrumentarium)
- b) zasięg geograficzny tego kierunku w XIX w. (kraje słowiańskie: Polska – K. Kurpiński, J. Elsner, M.K. Ogiński, M. Szymanowska, F. Chopin, S. Moniuszko, H. Wieniawski, Z. Noskowski, W. Żeleński, I.J. Paderewski, Rosja – M. Glinka, A. Dargomyżski, P. Czajkowski, Potężna Gromadka czyli M. Bałakiriew, M. Musorgski, C. Cui, A. Borodin i M. Rimski-Korsakow, Czechy – B. Smetana, A. Dvorak, L. Janacek; kraje skandynawskie: Norwegia – E. Grieg, Finlandia – J. Sibelius)
- c) popularne gatunki muzyczne (pieśni, opery, balety, symfonie, poematy symfoniczne, uwertury symfoniczne, suita orkiestrowe, koncerty solowe, miniatury instrumentalne, m. in. stylizacje tańców)

2) Szkoła narodowa polska

- a) twórczość K. Kurpińskiego (opery: *Nowe Krakowiaki*, *Jadwiga królowa Polski* wodewil *Zabobon czyli Krakowiacy i górale*; utwory instr.: *Fuga nt. „Jeszcze Polska nie zginęła”* na fort.)
- b) twórczość J. Elsnera, nauczyciela Chopina (opery: *Król Łokietek*, *Leszek Biały*, *Jagiello w Tenczynie*; utwory instr.: polonezy na fort.)
- c) twórczość M.K. Ogińskiego (ok. 20 polonezów na fort., mazurki)
- d) twórczość M. Szymanowskiej (muz. fort.: mazurki, polonezy)
- e) twórczość F. Chopina (ponad 50 mazurków, 16 polonezów, *Rondo a la Mazur*, *Rondo a la Krakowiak*, *Fantazja na tematy polskie*, 2 koncerty fort.: e-moll i f-moll, *Polonez Es-dur* z introdukcją *Andante spianato*, pieśni, np. *Leci liście z drzewa*)
- f) twórczość S. Moniuszki (opery: *Halka*, *Straszny dwór*, *Hrabina*, *Verbum nobile*, *Paria*, *Flis*, *Rokiczana*, *Sielanka*; ok. 300 pieśni zebranych w 12 *Śpiewników domowych*, m. in. *Dziad i baba*, *Dziadek i babka*, *Pieśń wieczorna*, *Rybka*, *Kukułka*, *Prząśniczka*, *Kozak*, *Znasz-li ten kraj*, *Lirnik wioskowy*, *Wiosna*, *Kotek*, *Pieśń wojenna*; kantaty, m. in. *Widma* do tekstu *Dziadów* Mickiewicza, *Sonety krymskie*; ballada *Pani Twardowska*)
- g) twórczość H. Wieniawskiego (polonezy koncertowe, *Kujawiak* na skrz. i fort.)
- h) twórczość Z. Noskowskiego (opera *Zemsta za mur graniczny*; wodewile: *Dziewczę z chaty za wsią*, *Pan Zolzikiewicz*, muz. fort.: *krakowiaki*, polonezy, mazurki, *kujawiaki*, oberki)
- i) twórczość W. Żeleńskiego (opery: *Konrad Wallenrod*, *Goplana*, *Stara baśń*, *Janek*, uwertura koncertowa *W Tatrach*)
- j) twórczość I.J. Paderewskiego (opera *Manru*, symfonia *Polonia*, koncert fort. a-moll, *Fantazja polska* na fort. i ork., pieśni)

3) Szkoła narodowa rosyjska

- a) twórczość M. Glinki (opery: *Iwan Susanin*, *Ruslan i Ludmiła*; pieśni, m. in. *Piesnia Margarity*, *Sto krasawic*, *Przeгляд wojsk o północy*)
- b) twórczość A. Dargomyżskiego (opery: *Rusalka*, *Kamienny gość*; pieśni, m. in. *Mielnik*, *Nocny zefir*, *Zastolnaja piesnia*, *Słozza*; utwory na ork.: *Kozaczek ukraiński*, *Baba Jaga*, *Fantazja fińska*)
- c) twórczość P. Czajkowskiego (10 oper: *Eugeniusz Oniegin*, *Dama Pikowa*, *Mazepa*, *Czarodziejka*; pieśni, m. in. *To było wczesną wiosną*, *Pieśń cyganki*; utwory ork.: 6 symfonii, m. in. II symf. c-moll *Małorosyjska*, III D-dur *Polska*, IV f-moll – cytata ros. pieśni *W polu brzoza stała*, koncert skrz. D-dur; balet *Dziadek do orzechów*; miniatury fort.)
- d) twórczość M. Bałakiriewa (utwory ork.: *Uwertura na tematy 3 rosyjskich pieśni*, poemat symf. *1000 lat*; na fort.: *Na Wołgie* na 4 ręce; pieśni)
- e) twórczość M. Musorgskiego (3 opery: *Borys Godunow*, *Chowańszczyzna*, *Jarmark soroczyński*; pieśni, m. in. cykle *Pieśni i tańce śmierci*, *Z izby dziecięcej*; fort.: *Obrazki z wystawy*)
- f) twórczość C. Cui, uczeń Moniuszki (opery: *Córka kapitana*, *Saracen*; pieśni, miniatury fort., muz. kameralna)
- g) twórczość A. Borodina (3 opery, m. in.: *Kniaź Igor*; poemat symf. *W stepach Azji Środkowej*)
- h) twórczość M. Rimskiego-Korsakowa (14 oper: *Złoty kogucik*, *Sadko*, *Noc majowa*, *Bajka o carze Sałtanie*, *Śnieżka*, *Nieśmiertelny kościec*; pieśni, muz. ork.: *Szeherazada*)

4) Szkoła narodowa czeska

- a) twórczość B. Smetany (opera *Sprzedana narzeczoną*; poematy symf.: cykl 6 utworów *Moja ojczyzna*; muz. kameralna, np. kwartet smyczk. *Z mojego życia*)
- b) twórczość A. Dvoraka (opery: *Rusalka*, *Kasia i Diabeł*; 9 symfonii, poematy symf., m. in. *Wodnik*, *Złoty kołowrotek*, *Holoubek – Dziki gołąb*; *Tańce słowiańskie*; miniatury fort., muz. kameralna)
- c) twórczość L. Janacka (opery: *Katia Kabanova*, *Jenufa*; *Msza głągoliczka*; na ork.: *Tańce laskie*, *Suita*)

5) Szkoła narodowa skandynawska

- a) twórczość E. Griega (utwory na ork.: 2 suity *Peer-Gynt*; symfonia c-moll, koncert fort. a-moll; muz. fort.: zbiory miniatur *Utwory liryczne*; pieśni: cykle *Norwegia*, *Wspomnienia z gór i fiordów*)
- b) twórczość J. Sibeliusa (poematy symf.: *Finlandia*, *Tapiola*, *Cztery legendy z Kalewali*, *suita ork. Karelia*; 7 symfonii, koncert skrz. d-moll; muz. fort.)

6) Folklorystyka w XX w. jako kontynuacja tradycji XIX-wiecznych szkół narodowych

- a) Polska (K. Szymanowski, A. Malawski, S. Wiechowicz, G. Bacewicz, W. Lutosławski, H.M. Górecki, W. Kilar, Z. Krauze)
- b) Rosja (A. Głazunow, S. Rachmaninow, I. Strawiański, D. Szostakowicz)
- c) Hiszpania (I. Albeniz, E. Granados, M. de Falla)
- d) Węgry (Z. Kodaly, B. Bartok)